

Praktyki kuratoriów i przepisy o arkuszach do zmiany

GIODO nie zgadza się na zamieszczanie szczegółowych informacji o nauczycielach w dokumentach o organizacji roku szkolnego. Tymczasem dyrektorów szkół **zmuszają do tego organy nadzoru**

Leszek Jaworski
leszek.jaworski@infor.pl

W przypadku szkoły, do której 1 września 2017 r. zostanie włączony gimnazjum, arkusz organizacji szkoły na rok szkolny 2017/2018 opracowuje jej dyrektor we współpracy z szefem gimnazjum (art. 323 ustawy z 14 grudnia 2017 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, Dz.U. z 2017 r. poz. 60, dalej: u.p.w.). Procedurę tę opisaliśmy w KiP z 27 kwietnia 2017 r. (DGP nr 82). Eksperti sygnalizowali wówczas wątpliwości związane z przekazywaniem pomiędzy dyrektorami danych osobowych nauczycieli, dla których jeden z nich nie jest jeszcze pracodawcą w okresie opracowywania wspólnego arkusza. W tym zakresie uyskaliśmy stanowisko głównego inspektora ochrony danych osobowych (dalej: GIODO), z którego wynika, że kuratoria oświaty przedkładają szkołom formularze arkuszy organizacyjnych i wymagają wskazywania danych osobowych nauczycieli, choć nie ma o tym mowy w przepisach. W związku z tym 24 maja 2017 r. GIODO wystąpił do minister edukacji narodowej z wnioskiem o interwencję wobec tych działań oraz o doprecyzowanie przepisów tak, aby nie budziły wątpliwości co do zakresu pozyskiwania danych osobowych (znak pisma: DOLIS-027-924/17). [stanowisko GIODO]

Podstawa do weryfikacji

Ze stanowiskiem GIODO nie zgadza się Bartosz Góra, radca prawny prowadzący kancelarię w Dębicy. Jego zdaniem zasadność umieszczania danych osobowych w arkuszach organizacyjnych wynika m.in. z konieczności należytej wiedzy dyrektora o osobach, któ-

rym przydziela godziny, a z kolei dla organu prowadzącego stanowi to podstawę do weryfikacji, czy dany nauczyciel realizuje pensum, czy też nie ma zbyt dużo godzin ponadwymiarowych.

– Wyłączenie danych identyfikujących nauczyciela – kluczy należyte i racjonalne planowanie pracy – tłumaczy mecenas Bartosz Góra. I dodaje, że w dalszej kolejności ograniczy też związkowi zawodowemu sporządzenie rzetelnej opinii o arkuszu, a w istocie ją wykluczy.

W jego ocenie, GIODO akcentując wolę ustawodawcy do określania w arkuszu organizacyjnym szkoły i przedszkola wyłącznie informacji o charakterze statystycznym, zdaje się pomijać faktyczny sens pojęcia zawartego odpowiednio w par. 17 ust. 1 pkt 6, ust. 2 pkt 5, ust. 3 pkt 6 rozporządzenia z 17 marca 2017 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli (Dz.U. poz. 649, dalej: r.s.o.p.s.). Mowa tu o informacji o stopniu awansu zawodowego nauczycieli i kwalifikacjach oraz liczbie godzin zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli. – Nie sposób uznać więc, aby celem przepisu było wykluczenie możliwości identyfikacji nauczyciela – twierdzi Góra.

Współpraca wykluczona

Zastrzeżenia GIODO podziela natomiast Aleksandra Błaszczńska, radca prawny w kancelarii Chałas i Wspólnicy. Jej zdaniem wytyczne kuratoriów oświaty, które nakazują umieszczać w arkuszach imiona i nazwiska nauczycieli i konsultować przez dyrektorów szkół przeniesienia nauczycieli gimnazjów w stan nieczynny, są nieprawidłowe

Stanowisko głównego inspektora ochrony danych osobowych z 11 maja 2017 r.

W pierwszej kolejności należałoby rozważyć kwestię legalności zamieszczania danych osobowych nauczycieli w arkuszach organizacyjnych. Formę oraz zakres danych wpisywanych do arkusza określa bowiem rozporządzenie ministra edukacji narodowej w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i przedszkoli z dnia 17 marca 2017 r. Jego art. 17 ust. 2 pkt 5 stanowi, iż arkusz organizacji szkoły określa w szczególności: liczbę nauczycieli, w tym nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze, wraz z informacją o ich stopniu awansu zawodowego i kwalifikacjach oraz liczbę godzin zajęć prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli.

Z powołanego przepisu nie wynika wprost, aby na te potrzeby mogłyby być pozyskiwane dane osobowe nauczycieli, gdyż ustawodawca w istocie wskazuje na potrzebę pozyskiwania informacji o charakterze statystycznym (świadczą o tym takie sformułowania, jak „liczba nauczycieli, liczba godzin” itd.). Z drugiej zaś strony przyjęcie dla katalogu informacji zawodowych w arkuszu sformułowania „w szczególności” może prowadzić do próby poszerzenia katalogu informacji tam zawartych o dane osobowe nauczycieli, co nie wydaje się być intencją ustawodawcy, a potwierdza to uzasadnienie do ww. przepisów przedłożone na etapie ich projektowania.

Jednocześnie wskazać należy, że w myśl art. 323 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, w przypadku szkoły, do której odpowiednio 1 września 2017 r., 1 września 2018 r. albo 1 września 2019 r. zostanie włączone gimnazjum, arkusz organizacji szkoły odpowiednio na rok szkolny 2017/2018, 2018/2019 albo 2019/2020 opracowuje dyrektor tej szkoły we współpracy z dyrektorem dotychczasowego gimnazjum. Zakres współpracy pomiędzy dyrektorami szkół nie został określony w ustawie. Mając jednak na uwadze, iż dane osobowe nauczycieli nie powinny co do zasady znajdować się w arkuszach organizacyjnych, współdziałanie dyrektorów szkół w ich opracowywaniu wydaje się nie budzić zastrzeżeń. Innymi słowy, przepisy te nie dają podstaw do wymiany danych osobowych dla przedstawionej sytuacji.

Do Biura GIODO wpływają jednak sygnały, iż kuratoria oświaty obligują szkoły do wypełniania arkuszy organizacyjnych w szerszym zakresie niż jest to określone w przepisach, a mianowicie wymagają zamieszczenia w nich imion i nazwisk nauczycieli.

Praktyka ta budzi zastrzeżenia GIODO. Legalność przetwarzania danych osobowych, tzw. zwykłych (imię, nazwisko, adres, PESEL), uwarunkowana jest bowiem spełnieniem jednej z materialnych przesłanek dopuszczalności wykonywania operacji na tych danych stosownie do art. 23 ust. 1 pkt. 1–5 ustawy o ochronie danych osobowych. Ze względu na ww. zasadę legalizmu, istotne znaczenie w tej sprawie ma przesłanka określona w art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych, który stanowi, że przetwarzanie danych osobowych jest dopuszczalne wtedy, gdy jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa. Wymóg podawania danych osobowych nauczycieli w arkuszach organizacyjnych nie wynika wprost z przepisów prawa, a w konsekwencji nie istnieje podstawa prawna do ich dalszego przetwarzania.

W związku z powyższym pismem z 24 maja 2017 r. GIODO skierował do Minister Edukacji Narodowej wystąpienie z wnioskiem o zmianę przepisów prawa tak, aby wyeliminować nieprawidłowe praktyki kuratoriów realizowane na podstawie ww. norm prawnych (aktualizacja na dzień 29 maja 2017 r.).

i to nie tylko z powodu niezgodności z zasadami ochrony danych osobowych. W jej ocenie r.s.o.p.s. nie może być podstawą do jakichkolwiek konsultacji między dyrektorami gimnazjów i szkół te placówki przejmujących co do wymienionych z imienia i nazwiska nauczycieli i ich przeniesienia w stan nieczynny. Jest to bowiem wyłączna kompeten-

cja dyrektora gimnazjum jako podmiotu reprezentującego pracodawcę (art. 225 u.p.w.).

– Dyrektor gimnazjum i dyrektor szkoły, która je przejmuje, jako odrębni pracodawcy, są też odrębnymi administratorami danych osobowych. Przekazanie więc między nimi danych osobowych nauczycieli stanowi przetwarzanie i musi spełniać wymogi ustawo-

we – tłumaczy Błaszczńska. – Obowiązek doboru nauczycieli gimnazjum do przeniesienia w stan nieczynny dotyczy na podstawie art. 225 u.p.w. wyłącznie dyrektora tego gimnazjum. Jest on w tej decyzji suwerenny. Brak więc podstaw do konsultowania przez niego tych kwestii z dyrektorem szkoły, która przejmuje gimnazjum – twierdzi. ☺☺

OPINIE EKSPERTÓW

DR PATRYK KUZIOR

ekspert z zakresu prawa oświatowego

Stanowisko GIODO jest słuszne. Z przepisów dotyczących tworzenia arkuszy nie wynika wprost, by dane osobowe poszczególnych nauczycieli miały być jednym z elementów tego dokumentu. Ponadto – biorąc pod uwagę charakter arkusza i cel jego tworzenia – nie wydaje się to konieczne. W takiej sytuacji zastosowanie znajduje generalna klauzula legalności przetwarzania danych osobowych. Artykuł 23 ust. 1 pkt. 1–5 ustawy o ochronie danych osobowych określa jednoznacznie sytuację, kiedy przetwarzanie danych jest dopuszczalne. Przy czym nie wynika z niego, by podstawą dla przetwarzania było przekonanie jakiegokolwiek podmiotu, w tym organu administracji publicznej, że dane osobowe są konieczne dla realizacji uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa. Niezbędność wykorzystania tych danych musi mieć charakter obiektywny. Warto też zauważyć, że stanowisko GIODO pośrednio wskazuje na brak podstaw do wspólnego typowania nauczycieli do przeniesienia w stan nieczynny przez dyrektora gimnazjum i innej szkoły. Choć może i racjonalnym byłoby osiągnięcie przez nich porozumienia co do rozstrzygnięć personalnych, które będą rzutować na kształt kadry pracowniczej szkoły włączającej gimnazjum, to jednak nie dano tu wyraźnej podstawy do udostępnienia danych osobowych nauczycieli – zanim nie nastąpi ich formalne przejęcie. Niestety nie wskazano również na obowiązek współdziałania dyrektorów przy podejmowaniu decyzji kadrowych, co uniemożliwia też wywodzenie prawa do udostępnienia danych osobowych w oparciu o ww. klauzulę generalną.

☺☺

ALEKSANDRA BŁASZCZŃSKA

radca prawny w departamencie ochrony własności intelektualnej i ochrony danych osobowych Kancelarii Chałas i Wspólnicy

Dyrektor szkoły przejmującej nielegitymuje się przesłanką legalizującą przetwarzanie przez niego danych nauczycieli gimnazjum w celu przeniesienia wytypowanych pedagogów w stan nieczynny. Przetwarzanie takie jest niezgodne z prawem. Nie można ponadto istnienia tej przesłanki upatrywać w art. 17 ust. 2 pkt 5 r.s.o.p.s., w myśl którego arkusz organizacji szkoły określa „w szczególności” podane w tym artykule informacje. Ponieważ rozporządzenie nie określa enumeratywnie wszystkich informacji mogących się znaleźć w arkuszu, nie można domniemywać, że mogą się tam znaleźć dane osobowe nauczycieli w postaci ich imion i nazwisk oraz kryteriów doboru do przeniesienia ich w stan nieczynny. Po pierwsze dlatego, że przetwarzanie tych danych musi być niezbędne dla zrealizowania obowiązku wynikającego z przepisu prawa. W tym wypadku trudno uznać, aby było to niezbędne do sporządzenia arkusza organizacji szkoły. Arkusz ten nie do tego służy.

Po drugie, racjonalny ustawodawca na pewno nie pominąłby danych osobowych nauczycieli w wyliczeniu elementów arkusza, gdyby w istocie do jego sporządzenia były one niezbędne, a to właśnie z uwagi na to, że dane osobowe objęte są szczególnym reżimem prawnym oraz ochroną. O doborze nauczycieli gimnazjum do przeniesienia w stan spoczynku dyrektor gimnazjum powinien więc zdecydować sam.

☺☺

MICHAŁ ŁYSZCZARZ

ekspert z zakresu prawa oświatowego

Umieszczenie danych osobowych nauczycieli w arkuszach organizacji szkół byłoby niezbędne wyłącznie wówczas, gdyby wymagał tego wyraźnie przepis prawa. Tymczasem nie tylko r.s.o.p.s. nie wymaga zamieszczenia tych danych, ale obowiązek ten nie wynika również z regulacji rozporządzenia ministra edukacji narodowej z 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. z 2001 r. nr 61, poz. 624 ze zm.), które określa zasady sporządzania arkuszy jeszcze na rok szkolny 2017/2018. Arkusz opracowany jeszcze na podstawie ramowych statutów, czy też w przyszłości już na podstawie r.s.o.p.s., służy przede wszystkim zaplanowaniu w budżecie organu prowadzącego środków niezbędnych do pokrycia wydatków jednostek oświatowych. Taki cel nie wymaga zatem umieszczenia w arkuszu danych osobowych nauczycieli, a jedynie ich ogólnej liczby. Wymaganie przez kuratoria umieszczenia w arkuszach dodatkowych danych jest zatem działaniem nieuprawnionym.

Dodać również należy, że z art. 110 ust. 2 ustawy z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59 ze zm.), który będzie obowiązywał przy opracowaniu arkusza na następny rok szkolny, procedura zatwierdzenia arkusza wymaga zasięgnięcia opinii organizacji związkowych. Zamieszczenie danych osobowych nauczycieli w arkuszu spowoduje zatem, że organizacje związkowe otrzymają, również w sposób nieuprawniony, informację o planowanych zmianach w zatrudnieniu poszczególnych nauczycieli. Jest to zatem kolejny argument przemawiający za stanowiskiem GIODO.

☺☺